

Информација о актуелној епидемиолошкој ситуацији грознице Западног Нила на територији Републике Србије у 2019. години

Недеља 34, 18–24. август, 2019. године

На основу података достављених Институту за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” (у складу са Препорукама за надзор над грозницом Западног Нила у хуманој популацији у сезони 2019. године Института за јавно здравље Србије) и лабораторијских критеријума (према препорукама Европског центра за превенцију и контролу болести) на територији Републике Србије до 20.8.2019. године регистрована су три случаја оболевања од грознице Западног Нила са једним смртним исходом, у Београду, код особе женског пола, старости 84 године, са придруженим хроничним обољењима, који се може довести у везу са оболевањем од грознице Западног Нила. Случајеви су пријављивани са територије града Београда.

Прва два случаја оболевања од грознице Западног Нила у Републици Србији у 2018. години регистрована у 27. календарској недељи, односно 1. јула 2018. године. У истом периоду укупно девет оболевања те инфекције регистрована су и земљама Европске уније (ЕУ) (табела 1).

Табела 1. Број регистрованих случајева грознице Западног Нила у Србији и земљама ЕУ, почетак сезоне, лето/јесен 2018. године

Календарска недеља	Временски период	Србија	ЕУ
		Број пријављених случајева*	Број укупно пријављених случајева**
27.	1–7. јули	2	9
28.	8–14. јули	9	13
29.	15–22. јули	18	19
30.	22–28. јули	12	56
31.	29. јули-4. август	29	111

* Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” Информације о актуелној епидемиолошкој ситуацији грознице Западног Нила на територији Републике Србије у 2018. години, недеље 27–31, 2018 (<http://www.batut.org.rs/index.php?content=1742>).

** ECDC. *Communicable disease threats reports, week 27-31, 2018* (<https://ecdc.europa.eu/en/threats-and-outbreaks/reports-and-data/weekly-threats>).

Први случај оболевања од грознице Западног Нила у 2019. години у Србији регистрован је у 31. календарској недељи, односно 3. августа 2019. године, што значи четири недеље након случајева пријављених у сезони лето/јесен 2018. године. Међутим, случајеви тог обољења у земљама Европске уније у 2019. години пријављивани су две недеље раније, односно у 29. календарској недељи (табела 2).

Табела 2. Број регистрованих случајева грознице Западног Нила у Србији и земљама ЕУ, почетак сезоне, лето/јесен 2019. године

Календарска недеља	Временски период	Србија	ЕУ
		Број пријављених случајева*	Број укупно пријављених случајева**
27.	30 јуни–6. јули	0	0
28.	7–13. јули	0	0
29.	14–20. јули	0	6
30.	21–27. јули	0	13
31.	28. јули–3. август	1	33

Грозница Западног Нила је сезонско обољење, односно обољење које је највише заступљено у периоду највеће активности вектора – комараца. Имајући у виду искуства како околних тако и наше земље, први оболели се региструју углавном у другој половини јула месеца, а највећи број оболелих особа се пријављује током августа месеца.

До 15.8.2019. године у земљама Европске уније у хуманој популацији пријављено је 68 случајева оболевања од грознице Западног Нила, и то у: Грчкој (48), Румунији (8), Кипру (5), Италији (3), Мађарској (2), Бугарској (1) и Француској (1). У истом периоду у земљама ЕУ регистровано је шест смртних исхода који се могу довести у везу са оболевањем од грознице Западног Нила и то: у Грчкој (4) и Румунији (2).

Током сезоне 2019. године такође је пријављено и седам епидемија међу коњима и то: у Грчкој (6) и Италији (1).

Да би случај инфекције вирусом Западног Нила био потврђен код пацијента уз испољену клиничку слику неуроинвазивног облика болести (менингитис, енцефалитис, менингоенцефалитис), неопходно је да се потврди присуство одговарајућих антитела у ликвору код оболелог пацијента.

Управа за ветерину Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије, на целој територији Републике Србије спроводи и Програм мониторинга на присуство вируса Западног Нила у популацији пријемчивих животиња и то сентинел коња, уинулих миграторних дивљих птица, уинулих дивљих птица из породице *Corvidae* (гаврани, вране, гачци, свраке, шојке и чавке) и уинулих птица грабљивица. На територији 11 градова Републике Србије, Завод за биоциде и медицинску екологију спроводи надзор над вирусом грознице Западног Нила у популацији комараца од 1.5.2019. године.

Институт за јавно здравље Србије је 1. јуна 2019. године проследио Препоруке за надзор над грозницом Западног Нила у хуманој популацији на територији Републике Србије мрежи завода/института. Заводи/институтути за јавно здравље Препоруке су упутили клиникама за инфективне и тропске болести, односно инфективним одељењима општинских болница на територији своје надлежности, уз напомену да се посебна пажња обрати на неуроинвазивне

облике болести. На тај начин, а у сарадњи са Националном референтном лабораторијом (НРЛ) за арбовирусе Института за вирусологију, вакцине и серуме Торлак омогућена је етиолошка дијагностика енцефалитиса или менингитиса.

Институт за јавно здравље Србије прикупља све релевантне податке о оболелим особама, при чему постоји одређен протокол по којем се информације прикупљају и обједињују.

Грозница Западног Нила (ГЗН) присутна је на појединим подручјима Европе још од 60-их година прошлог века, а спорадични случајеви и мање епидемије у хуманој популацији регистровани су у неколико земаља источне и јужне Европе током последњих 15 година. Ово обољење се првенствено јавља у руралним областима, али у хуманој популацији је крајем прошлог века регистровано епидемијско јављање ГЗН у урбаним срединама. Током 2010. године регистровано је нагло повећање броја оболелих у хуманој популацији, као и појава овог обољења у неким земљама Европе где га раније није било, те је у земљама Европске уније (ЕУ) и суседним земљама пријављено укупно 340 вероватних/потврђених аутохтоних случајева, са 41 смртним исходом. Највећи број оболелих (262 оболелих, 35 умрлих) регистрован је у Грчкој, а аутохтоне случајеве инфекције вирусом Западног Нила пријавиле су Македонија, Румунија, Мађарска, Италија, Шпанија.

Током сезоне надзора 2018. године у хуманој популацији у земљама ЕУ и суседним државама пријављено је укупно 2083 случаја грознице Западног Нила.

Поред тога, у истом временском периоду у земљама ЕУ регистровано је и оболевање изазвано вирусом Западног Нила у популацији пријемчивих животиња (285 коња).

Инфекција вирусом Западног Нила је званично први пут регистрована у хуманој популацији на територији Републике Србије крајем јула месеца 2012. године. У периоду од 2012. до 2018. године на територији Републике Србије регистровано је укупно 989 случајева грознице Западног Нила. У истом периоду бележи се и 97 смртних исхода који се могу довести у везу са оболевањем од грознице Западног Нила.

Грозница Западног Нила је вирусно обољење које се преноси убодом зараженог комараца. Главни вектор, односно преносилац је *Culex pipiens*, врста комарца која је одомаћена и код нас. Главни резервоар заразе су различите врсте птица, у којима се вирус одржава, док је човек случајни, односно тзв. слепи домаћин и инфекција вирусом Западног Нила се са њега даље не преноси.

Већина особа (80%) инфицирана вирусом Западног Нила нема никакве симптоме и знаке болести. Код мањег процента заражених особа (приближно 20%) симптоми подсећају на обољење слично грипу, са наглом појавом повишене телесне температуре, главобољом, боловима у мишићима и зглобовима, умором, благим пролазним осипом и лимфаденопатијом. Међутим, код појединих особа (<1%), долази до настанка асептичног менингитиса или енцефалитиса, односно неуроинвазивног облика болести, који захтева хоспитализацију. Симптоми неуроинвазивног облика болести су главобоља, укочен врат, ступор (тупост), дезоријентисаност, кома, тремори, конвулзије, слабост мишића и парализа. Након прележане инфекције често долази до развоја дуготрајних последица, као што су: умор, губитак памћења, тешкоће приликом ходања, мишићна слабост и депресија. Леталитет је већи код старијих особа, нарочито код особа изнад 75 година живота.

У циљу смањења ризика од заражавања вирусом Западног Нила, препоручује се примена мера личне заштите од убода комараца и то:

- Употреба репелената на откривеним деловима тела приликом боравка на отвореном.
- Ношење одеће дугих рукава и ногавица, светле боје.
- Препоручљиво је да одећа буде комотна, јер комарци могу да убадају кроз припијену одећу.
- Избегавање боравка на отвореном у периоду најинтензивније активности комараца – у сумрак и у зору.
- Употреба заштитне мреже против комараца на прозорима, вратима и око кревета.
- Редукција броја комараца у затвореном простору.
- По могућству боравак у климатизованим просторима, јер је број инсеката у таквим условима значајно смањен.
- Избегавање подручја са великим бројем инсеката, као што су шуме и мочваре.
- Смањење броја комараца на отвореном где се ради, игра или борави, што се постиже исушивањем извора стајаће воде. На тај начин смањује се број места на које комарци могу да положи своја јаја. Најмање једном недељно треба испразнити воду из саксија за цвеће, посуда за храну и воду за кућне љубимце, из канти, буради и лименки. Уклонити одбачене гуме и друге предмете који могу да прикупљају воду.
- У случају путовања у иностранство, поготово ако се ради о тропском и субтропском подручју, обавезно се придржавати свих наведених мера превенције
- У случају појаве било каквих симптома који су компатибилни са неуроиназивним обликом болести, одмах се јавити изабраном лекару.

Такође, у истом циљу Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” сачинио је и постер.

Грозница Западног Нила

Мере личне заштите

Најлакши и најефикаснији начин превенције болести изазване вирусом Западног Нила је спречити увод комарца.

- Носити комотну одећу светлих боја, дугих рукава и ногавица, јер комарци убадају кроз припијену одећу.

- Током боравака на отвореном дању и ноћу користити репеленте за кожу!
- Наносити репелент само на откривене делове тела!
- Користити само регистроване репеленте* чије су активне супстанце *N, N-diethyl-m-toluamid*, гераниол, уље лаванде, итд!
- Креме са УВ заштитним фактором, нанети пре репелента!
- Увек пратити упутство произвођача!
- Не наносити репелент на кожу испод одеће!

- Избежавати боравак на отвореном у време најинтензивније активности комараца – у сумрак и зору.
- Избежавати подручја са великим бројем инсеката, као што су шуме и мочваре.
- Најмање једном недељно испразнити воду из саксија за цвеће и посуду за храну за кућне љубимце.
- Уклонити непотребне посуде које се пуне кишницом као што су аутогуме, боце и лименке из дворишта!
- Све посуде са водом на отвореном морају бити затворене поклопцем, јер комарци легу јаја у стајаћим водама.

- Не користити репелент код новорођенчади млађе од два месеца старости, већ их обући у одећу дугих рукава и ногавица, а колиџа, кревете и носилке заштитити мрежама за заштиту беба од комараца!
- Родитељи, нанесите репелент на своје шаке па затим на лице вашег детета!
- Не наносити репелент на шаке, уста, очи и оштећену/иритирану кожу детета!
- Пратити упутство произвођача када се наноси репелент на кожу деце!

Заштитите просторије од комараца!

- Боравите у климатизованим просторијама са затвореним вратима и прозорима или у просторијама са постављеним комарницама /заштитним мрежама против комараца на вратима и прозорима!
- Користити заштитну мрежу око кревета када:
 - просторија није климатизована,
 - просторија нема комарнике,
 - спавате на отвореном!

* Репеленти уписани на „Привременој листи бицидних производа“, Министарства за заштиту животне средине Републике Србије (www.ekologija.gov.rs/organizacija/sektor/sector-za-uvravljanje-zivotnom-sredinom/odlozjenje-za-hemikalije/informativni-put-za-hemikalije-i-biocidne-proizvode/biocidni-proizvodi/)

www.batut.org.rs

У циљу тачног информисања Институт за јавно здравље Србије ће у складу са актуелном епидемиолошком ситуацијом, као и до сада, јавност информисати путем званичне веб стране (www.batut.org.rs) и средстава јавног информисања.

Одељење за епидемиолошки надзор
Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“